

סימן ע"ט. וזה השיב לו.

הלא איש אתה וכמוך ירבו בישראל אהובי החבר ר' אהרן. גם כי בשעת טרוורין בא שלוחך כי נתרעמו השרים על אדונם, ועבדיך רואה והעיר הומיה, גם ישבו שרים בי נדברוה) לא מנעתי את לבי מהשיב על תוכחותיך, ולבי רואה, כי גם אתה ידעת, אך להשוות ולהשית לכך לדעתי הוצאת מעותיך, וצדקה תחשב לך. אמנם משום הדבר בעיני ומורה אני ובא שצריכה להמתין שהרי קרובה לביאה יותר מארומה, ואע"י דאמרינן³) ארוסתו ג"כ, יבמתו בזוי מינה, הי"ם לנבי שלשים לאקומי נפשיה, אבל לענין גורה ששא ישא אחותו וכו' נבי יבמה קרובה לביאה פסי. ולא מצינו אלא המפורשות כנון חליצה^ד) ומסאנת קטנה^ה) דאין צריכות, דחליצתה ומיאונה מוכיחין שלא נתעברה וגם לא גדלה אלא ככל קטנות דעלמא. וארומות ושומרת איכא למינור דליכא הוכחה לכולי עלמא אלא למכירין. וקצת איכא למילף, אע"י דלא צריך תלמודא, ממאי דקאמר היבמה לא תחלוין^ו) [וכברייחא שם^ז]. שחלצו לה אחים הא שומרת יבם צריכה, מדנקט שחלצו, ואית משום מיתת הבעל נקטיה שהתלמוד מקשה ומאי שנא וכו' ח. האי חידוש נמי משחמע אי הוה תני שומרת יבם שמת יבם בתוך ג' חדשים צריכה להמתין ג' חדשים ואם לאחר ג' חדשים אינה צריכה להמתין, ג' חדשים שאמרו משעת מיתת הבעל ולא משעת מיתת היבם, אבל וודאי דווקא נקט חליצה שהחליצה לאחר ג' כרוז הוא שלא נבעלה זה ג' חדשים, וכן שנו בתוספתא^ט) וכולן לא ינשאו ער שיהא להן וכו' היבמה שחלצו וכו', אבל שומרת יבם ששימא שצריכה ויש לך לדונה כאילו גדלה בתוך הבית, ואין חילוק דתקנות לקרובות לארומות ולנשואות, ואי אטר יבם בעלתי נאמן כדמוכח גבי הא דאמרינן דמוקי אנפשיה בתלתי יומין. ואני אסתי כלב, כי כן הוא בירך כסיד ובלבדך. ירב טובך כלב אהבך החתום, ושלוס:

סימן פ. תשובה לר' אפרים בן יצחק מרגנשבורק:

תשובה. עיירים טראים, ארם נבראים^א), ויהיו נקראים ראשים לאריים^ב), למורי ר' אפרים, סוף אמוראים וראש סבוראים, אשריך שזנית ולא עברת על דעת חבירך, וגם אני אורך, וכן אברכך בחיי החזרת עטרה ליושנה... ועירך כבראשונה... העיר שיאמרו, יושביה נמנו ונמרו, משמרת ה' שמרו, ומסורת בידינו מאבותנו

סימן ע"ט. א) המאורע, אשר רומח עליו רבנו זצ"ל, לא נודע לנו, אך מלה של עמד הדעם נגד היהודים. ב) יצמות דף קי"ג ע"א. ג) ע"ס דף מ"ז ע"א עעמל דכח על מה עלריכה להמתין ג' חדשים. ד) ע"ס. ה) ע"ס דף מ"ז ע"א. ועיין נחומי ע"ס ד"ה לאחר שלשה ו) משנה ע"ס דף מ"א ע"א. ז) תיקון רל"ז והנרייתא היא ע"ס ע"ז. ח) כלומר לכך נקט שחלצו להורות שהמתנה רק צמיחה העלל חליצו ולא נחליצת, שהחליצה אינה כגט. ט) תוספתא יצמות פ"ו. י) יצמות דף קי"ג ע"א:

סימן פ. א) רומח על חיוז י"א, י"ב, וכוונת רבנו זצ"ל להראות את שמחתו על שחר ר' אפרים מדעתיו המתנגדות לרבנו ושהוכיחו רבנו עליהן ודבר אחר קשות לעיל כסימן פ"ד וגם כסימנים הנאים אחריו עד סימן פ"ח. ועל זה אמר שאם עיירים פלחים נכללים ומתקדשים להיות אדם אז יהיו נקראים ראשים לאריות. ב) כ"ל לדעתי נמקום לאריות נכ"י לאריאל נדפוס. ורומח על מכתח אבות פ"ד הוי זנב לאריות וכו'. וכוונתו כאן כי לאיש אשר אלה לו אדונה יקראו ראש לאריות. ואמר אריים נמקום אריות לעונת המרח. ואריים

גדוליה גדולי הקדשג). שלום לעיר, שלום לכל בני העיר ובראש כלם שלום לרב ר' יצחקד) ולהברנו ר' אפרים וליתר רבני העיר, מאדיר ועד צעיר:

א. (בענין גדה אי סקרי ערוה).

מתוך דברך אחי ר' אפרים למדנו בארבעה אתה עוסק, ואם על ארבעה לא אשיבךס), על חמשו) אנו מפרשים, מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוהז) לאסוקי גדה, אע"פ רכתיב בה אל אשה בנרת דותה לא תקרב לגלות וכי אין התלמוד קורא ערוה אלא רלא תליא ביומי וטבילה, וכן אין דבר שבכערה סחות משנים אין חוקת גדה בכלל ולא ספירההק). תרע רכי יליף בפי האומר לחברוט) מאחות אשה במה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי וכי יליף מהיקשא דר' יונה אינו מזכיר ערוה דאין משיבין על ההיקש, ואההוא סריך אפילו גדה נמי, אבל על מה מצינו מפרש מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וכי ולא סריך מנדה כלל. ועוד הימא מיט יליף ממה מצינו לילף מהיקשא דר' יונה, אלא ע"כ למעושי נדה דאם כן לכתוב לצרור גבי נדה דקילא רבני לא תקח ראשה אל אחותה ליבא למימר איב יכתב לא יקח אצל נדה כדמקשה אני דתפסי בה קידושי). ותמה אני למה שאלת על רב יהודה, וכי רב יהודה עריפא מדרשא רביש מכילתין. ועוד סריך מהיקשא דר' יונה לדבריןיא) ותיתי נדה. ושננתו חסאת אנב ריהמא רדונו כרת, אבל בע"כ במיוחדת שהיא ערוה לא נקט בכרי, וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נוטן באןי).

נמלא מלכיס א', י', כ'. ג) כלומר שכך מסורת נידו שכל הגדולים צעיר רגשצורק הס גדולי הקדש, ובדפוס גדולים נמקום גדוליה צטעות. ד) עיין נסיון הנא הערה דאשונה. ה) רחמיס גורם ואם על ארבעה לא אשיבך אשיבך על חמש. ו) על זה כתב רח"ס צבלין ח"ל: רנה לומר על שאלתו צהא דחמש עשרה נשים, ולי נלחא שכונת רבנו על חמש שאלות של ר"א, אשר עליהן משיב רבנו נחשונה זאת, ובארבעה היה ר"א עוסק ומעיין, אבל החמישית קראה ר"ת שאלת צת יומא כלומר שלא עסק בה כדי (עיין לקמן אות ה'). ועל זה אשר רבנו נמתק לטונו, נארבעה עסקת ואם לא אשיב פניך ריקם על ארבעה, גם על חמש לא אעשה זאת, כי אם גם על חמש אנו מפרשים, ורומז על עומס צ', א' ועוד. ז) יצמות דף ג' ע"ב. ושאלת ר"א לא נודע לנו מהו ורק מתוך חשונה ר"ת אליו נוכל לשער קצת תוכן שאלת ר' אפרים אבל לא צירור גמור, ולכן סתומים לנו דברי ר"ת צכמה מקומות כספר החתום, ולדעתי שאלת ר' אפרים הייתה, לפי דברי רב יהודה ציצמות דף ל' ע"א כל יצמה שאין אני קורא בה צטעת כפילה יצמה יבא עליה הכי היא כלשהא אה שיש לו צנים, כי לפי זה אם הייתה נדה צטעת כפילה כלומר צמיחת צעלה חסי אסורה ליצם, ועל זה מתרץ רבנו דנדה אימעטע שלא נקרא ערוה מה דחלי ציומי וצנילה, מדע גם צקדושין לא סריך על מה מלינו מאחות אשה אפילו נדה נמי, אלמלא דנדה אימעטע משום שאינה מיוחדת שהיא ערוה, ובסוף מפרש דברי רב יהודה שטם מיירי צאיסור הדוחה יצום וכי, ועיין צחוס' יצמות דף צ' ע"א ד"ה ואחות אשתו. ח) כחונות דף ע"ב ע"א ועיין חוסי ניסין דף צ' ע"ב ד"ה עד אחר. ט) קידושין דף ס"ז ע"ב, י) כן הוא צכיי וגם צדפוס, אמנם הדברים מן דברי לא תקח עד כאל קשים להצין, ולדעתי צ"ל: וכן ג' צ' לא תקח דלשה אל אחותה אי כ' א למינר איב ליכתוב לא יקח אלל נדה כדמקשה אני אל א' ע"כ דתפסי צה קידושין, ופעם כדמקשה אני כלומר לפני זה לענין ללרור, וכונת רבנו לפי הגהתי לומר, כדשה דיצמות לענין יצום כן דרשה דקידושין לענין קידושין חופסין, להוליא נדה ממה מלינו דאחות אשה צמיוחדת שהיא ערוה, כי כמו שיש להקשות גני יצום ליכתוב ליצרור גני נדה דקילא כן יש להקשות גם כן גני קידושין חופסין, אלל ע"כ צשתיקן למעושי נדה קלתי, ולכן לא מקשה חסיס צקידושין אמה מלינו אי הכי נדה נמי, יא) כאל אחר המלה לדברך העמיד רח"ס הדברים: וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נוטן כאלן, והדברים נכתבים למטה צספר ושם משק אוחס, ועיין לקמן, ואני צער ולא ידע טובת ר"ת צזה לא ע"ט הגהת רח"ס ולא מצלתי הגהתו, כי דברי ר"א אשר עליהם רומז ר"ת נלמדו ממנו, יב) חצות, וכל היקש דהאומר לחברו הייתי נוטן כאלן" מחק רח"ס צספרו, ועיין הערה

בעל כרחך דלא תפשי בה קידושי ולא תלי ביומי וטבילה אם הייתי צריך, אך איני חושש להזכיר [ממור סגן] דברי ר' יהושע (ג). ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת בריש מכילתין, ודרב יהודה הכי איתא כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נסילה יבמה יבא עליה מחמת איסור הרוחה יבום הרי היא כאשת אח שיש לו בנים, שהוא איסור הרוחה יבום. תדע דבדינא הבא על יבמתו (ד), דכל עצמו מנדה, לא קאמר מיוחדת שהיא ערוה כדקאמר בהאומר לחברו אע"ג דתלמודא קאמר לתרווייהו (טו). והא דמייחנין דרב יהודה בפי' ב"ש (טז) נבי קטן להקים לאחיו שם בישראל ופריך ואימא היג, דההוא קטן דומה לאיסור אחות אשה שיש לה היתר לאחר זמן ומשעה שנאסרה אין לה היתר, וכן (י) קטן משעה שנולד אין לו היתר באשת אחיו אפילו ימות אחיו ישנו בצרת צרה ודומה לעריות כגון אחות אשה, אבל נדה יש לה היתר כל שעה שמובלת אם היה מת אחיו (י). ואינה דומת לשום ערוה דאין שום ערוה ליוסא אם היתה נוסלת לייבום לבו ביום (ט):

ב. (בענין היוק שאינו נכר)

מימא את המהור קשיא לממא' בשונג פטור דלא כרי' מאירא. דלרי' בין בשניג בין במזיד חייב כדקתני התם (ג), דקיל' הדיא כרי' התם דריינין דינא דנרמיג). ודיתוייא דבטורות דעד כמה ליתיה, דודאי תנן סתמא כרי'. ודיתוייא דרב חסדא בזה בורד' לפלוגי בין משלם מביתו למחזירין בין לזכות בין לחובה, אפילו קימא לן דלא קנסינן שונג אטו מזיד ברי' יהודה, מי' סירכא אינה ממשנה למשנה כדפרישית, ועוד אפילו לדבריך אי לחוקיה (ה) דאיתותב קושיא ליכא (ו) אם עירבן מזיד [הוא כי] מי ביקש מידו לסמוך על הוראתו לערבן, ואם לא עירבן וודאי מודע ליה דלאו בר

טלפני זלתי. יג) התנות מן נעל כמך עד כלן מחק רח"ס פספסו. נגד הגליון ח"ל: ובע"כ דלא יליף אלא הני דלא תפסי בה קידושין ולא תליא ביומי וטבילה, וגם איכא למימא דיליף עריות שהולד ממנה, אך שאינו חושש להזכיר ממנה מחמת דנתי כ' יהושע (ר"ל שלדברי ר"י אין ממנה מכל חייבי כריתות) כך נראה להגיה לפי הענין, עכ"ל. ולי נראה שאין לריך להגיה ולמחוק, כי כונת רבנו נזה לומר שכמה פרכות יש שלא ללמוד נדה מאחות אשה לפטרה מניוס אף שאינה ראויה בשעת כפילה ליבם וכולם הייתי נותן כלן כגון מה לאחות אשה דלא תפסי בה קידושין וגם לא תליא ביומי וטבילה. ועוד יש להזכיר מה לאחות אשה שהולד ממנה, אך זה אינו חושש להזכיר, דלרי' אף נאחות אשה אין הולד ממנה, ועל זה מוסף רבנו אחר זה ועוד שאני מראה לך שלא דקדקת גריד מכילתין, גליטנא דמיוחדת שהיא ערוה. יד) ינמות דף כ"ד ע"א. טו) כלומר גינמות וקידושין. טז) ינמות דף קי"א ע"ב. יז) וכן הגהת רח"ס נמקום ואין נכ"י ודפוס. יח) כלומר אם היה מת צעלה-אחיו של יבם צאוחו זמן שהיא טהורה. ועל כן אינה דומה נדה לשום ערוה, כי נכל עריות אין נחלה נמאורע צאוחו יום דווקא אצל נדה היה לריך להיות שמשול מיתת הנעל דוקא צאוחו יום נדה כדי שחא אינה ראויה בשעת כפילה. יט) ורח"ס הגיה שחאסר לצו ניוס נלצד נמקום לצו ניוס. ואין לריך להגיה, כי הדברים ככתבן נכוניס לפי פירושי נהערה הקודמת:

ב. קושיא ר"א הונאה נחומי גיטין דף כיג ע"א דיה שלא וסנהדרין דף ל"ג ע"ב ד"ה שפירכן. ודברי החוס' נשני מקומות שנויים קלה זה מזה אכן דברי החוס' בסנהדרין יותר מהאיימים עם קושיא ר"א כמו שהולעה מעיקרה לפני ר"ת. וכונת ר"ת בזה לומר שהסחירה שהקשה ר"א מסימא את הטור להמטעא והמדמנע וכי היא דוקא לרי' יהודה דלית ליה קנסו שונג אטו מזיד, אצל לרי' מאיר ליכא ליסרוכי דלית לי קנסו שונג אטו מזיד וההיא מתניתין דבכורות אחיא נלאו הכי כרימ דדלין דינא דגנמי וכמו שסנר העיסם טס מעיקרא, ולדעת ר"ת המסקנא טס רק דיחויא בעלמא. ג) גיטין דף כיג ע"ב. ג) בכורות דף כ"ח ע"ב. ד) סנהדרין דף ל"ג ע"ב. ה) לחוקיה כלי' נמקום נחוקה נכ"י ודפוס, וכן הגיה רח"ס. ו) קושיא ליכא כיה נכ"י ודפוס ק"ל. ז) אולי ל"ל חס נמקום נח"ב.

קדושה. הלכות איסורי ביאה פכ"א פכ"ב

כ"ג ולא ישא אדם וכו' שם כריימא: ואם היה אדם גדול וכו'. שם: ל לא ישא וכו'. מיימרא פרק הנע"ו: **לא אשה** שנשאת לשני אנשים וכו'. אם מינא נשאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי לא נשאת דברי רבי רשב"ג אומר לשלישי נשאת ולרביעי לא נשאת ונפקה שם הלכה כרבי ואמרו שם מ"ט וכו' משמיה דרב הונא מעיין גורס וכן אשי אומר מזל גורס מאי כריימא איכא כריימא דאירסה ומית אי נמי דנפל מדוקלא ומית פירש אחד מן הראשונים לא נשאת אלא אירסה ומת או שמת ע"י נפילה מן הדקל שלא על ידי חולי למ"ד שמעיינה גורס שמכילה המשתמש עמה לידי חולי ומת ליכא למ"ד מולא גורס איכא וקו"ל ככז אשי דנמרא הוא וזהו סמס רבינו דבכל גווני לא נשאת לשלישי וגם בהלכות לא חזירו קוגיא זו. וככז רבינו ואם נשאת לא מלא

לא אשה שנשאת לשני אנשים ומתו וכו' ואם נשאת לא תצא. ככז הרשב"ג [על דברי רבינו חורמי על כל גדדים ולא מנאמי לי מקום שימחק עלי וולמי שאני מדמה אזלי ספק] על מה ששנו סמס לא נשאת ולא קיימו כה ואם נשאת תלא או ספקן על דאזני שאע"פ שהיה סוכר דנמילה פלוגי אבל לא בנישואין ועי"כ נשא מ"מ הא שמע רב יוסף רביה ורבה רביה פסקו הלכה בנישואין ומלקיטו כרבי ופ"ה לא גירש אחר נשאת וכן רבא דמפסי עלה ואמר מי איכא דעבד עובדא דנפשיה כי האי ופסילו הכי לא אפקיה מיניה. והרשב"ג ככז שדעת רבינו נכון והביא סעד לדבריו וככז לפסילו אם התרו בו ד"ד והמנהיח את פיהו בין וכו' ופ"ה מהולא: ורבינו עלמו [כתב] דנפשיה שלישי קטלית אין בו איסור אבל הוא מרוחק על ג' היממות והפסד והמיתותן שיש ברוב השעות שיזקו בהם הגופות התלשלי ואין חילוק בין זה לאלו ממשא דלכרי נגלי. ואע"פ שיש חכמים שסבורים שלא נשאת אומרים לה אם ממלאי מי שיקדש אופק לא מתייבד לגרש והיו מערימין ומקדשים כפני שני עדים ואח"כ כותבין לה על ג' כמותה דמתיקין אותה לתופה ומצרכין שבע צרכו והואל ומקדשו. וכן היו עושים צ"ד של רבינו יתחק בעל ההלכות וצ"ד של רבינו יוסף הלוי תלמידו וכל הבאים אחריהם וכן עשינו אהנום במגרים המהיר עכ"ל. וככז עוד וזה כולו בנישואין בעלמא אבל ביבמה עפלה ליבוס הלכה למעשה ככמה נשים שקידשו אותם לכחילה ומתייבמו ולא נראה מעולם מי שחולק על זה ע"כ:

בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר: **כ"ג** ולא ישא אדם אשה במדינה זו ואשה במדינה אחרת שמא יאריכו הימים ונמצא אה נושא אחרות אמו ואחות אביו וכיוצא בהן ואינו ידוע. ואם היה אדם גדול ששמו ידוע והרי זרעו מפורסמין וידועין הרי זה מותר: **כ"ד** לא ישא אדם אשה ממשפחת מצורעים ולא ממשפחת נכפין. והוא שהחוקו שלשה פעמים שיבואו בויהם כר: **כ"ה** אשה שנשאת לשני אנשים [נ]ומתו. לשלישי לא תנשא ואם [נ]נשאת לא תצא. ואפילו נתקדשה יבוס. ולא ישא ישראל עם הארץ כהנת שזה כמו חילול לזרעו של אהרן. ואם נשא אמרו חכמים אין זוגין עולה יפה אלא מת בלא בנים או מת הוא או היא במהרה או קטמה תהיה ביניהם. אבל תלמיד חכם שנשאת כהנת הרי זה נאה ומשובח הרי תורה וכהונה כאחד: **כ"ו** לא ישא אדם בת עמי הארץ שאם מת או גולה בניו עמי הארץ יהיו שאין אמנ יודעת חת התורה. ולא ישיא בתו לעם הארץ שכל הנותן בתו לעם הארץ כמי שכפתה ונתנה לפני הארי מכה ובוועל ואין לו בושת פנים. ולעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישיא בת תלמיד חכם שאם מת או גולה בניו תלמידו חכמים. וכן ישיא בתו תלמיד חכם שאין דבר מוגונה ולא מריבה בביתו של תלמיד חכם:

פרק שנים ועשרים

א אסור ילהתייחד עם ערוה מן העריות בין זקנה בין ילדה שדבר זה גורם נגלות ערוה. חוץ מהאם עם בנה והאב עם בתו והבעל עם אשתו נדה.

וחתן שפירסה אשתו נדה קודם שיבעול אסור להתייחד עמה: **ב** הלא נחשדו ישראל על משכב זכור ועל הבהמה. לפיכך אין אסור להתייחד עמה. ואם נתרחק אפילו מייחוד זכור ובהמה הרי זה משובח. וגדולי החכמים היו מרחיקין הבהמה כדי שלא יתייחדו עמה. ואיסור ייחוד העריות מפי הקבלה: **ג** כשאירע מעשה אמנון ותמר גזר דוד ובית דינו על ייחוד פנויה. ואע"פ

א שם שם: ב טור אר"ע סי' ע"ג סמ"ג לאהין קכ"ו: ג שם בטור ובסמ"ג: ד טור אר"ע סימן כ"ב סמ"ג לאהין קכ"ו: ה טור שם סי' כ"ד:

משנה למלך

אשה במדינה זו כיו ומהיהא דרבא ואמאי לא פריך נמי מצרימא דלא ישא אדם אשה ועדמה לגרשה אלא ודאי דפשיטא ליה דכל שמדינה שרי. מו קשיא לי דלא היהא דלפי חירובא נמרא אף אם הודיעה אסור וכו"כ לא היו קאמרי רבנן מאן אלא משום דמיימאי יהו בלבד אבל בנישואין ממש מתקרי א"כ לא היו פת בסלו שהרי לא היו יכולים לנא עליהם משום איסורא דלא תתרוס על רבך רעס מו קשיא לי לפי דברי מעבי"ת שדחה הפ"י על ה"ב והפירשה משום דלס כדרייהו ה"ל להטור לומר דהרמ"ב"ס ורש"י פירשו שם אשה הודיעה מזה א"כ לפי מירוח מעבי"ת נמי מוקשי דהו"ל דהרמ"ב"ס והסמ"ג ככזו דלס הודיעה דשרי שכן ככז נמל"ת סי' קכ"ו וכן על ר"י מיקשי דלמאי מלה דין זה והודיעה בהרמ"ה ה"ל להביאו משם הרמב"ן ג"כ: עוד ראיתי שהקשה מעבי"ת אעיקרל דלימא מהיהא דאמר בפס"ב דגדריס זכרותי מכם המורדים והפושעים צ' אלו בני ז' מדות וחד מיימיה בני גרושת הלב ומרד ור"ג דעבדי הכי לא קשיא ליה למר דאיכא למימר ייחודי הוו מיימיה להו כלישנא נמרא וקשיא לי דא"כ לא היו פת בסלו שהרי לא היו יכולין לנא עליהן כי היכי ללא ליהו בני גרושת הלב. עוד כתב מעבי"ת ואפי' ללישנא קמא י"ל דקודס דיאה היו גומרים דעתם שלל לגרשה אם מתעבר כי היכי ללא ליהו בנייהם בני גרושת הלב משמע דס"ל למר דאיסורא דבני גרושת הלב לא היו אלא אם מתעבר אבל אם אינה מתעברת לא שייך איסורא דבני גרושת הלב. וז"ל דהיינו דוקא למאן דסבר דקרא דזכרתי מכם המורדים והפושעים כי קאי אבנים אלא לנכרת הרשב"ד שהביא מרן ה"ב"ס סי' ר"מ דס"ל דקרא קאי לנעוליס שהבעלים ב"א מני' מדות אלו הם מורדים ופושעים אף שלל מתעבר אסור וא"כ לנכרת הרשב"ד קשיא לנ"ק דס"ל שהיו צאים עליהם הכי עבדי הפ"י: עוד כתב מעבי"ת דבני גרושת הלב לא מיקרו אלא כשאינו מודיעה אבל אם מודיעה שרי עבדי חיותה הם שהרי עממא דאיסורא דבני גרושת הלב ככז הר"ש ספ"ב דגדריס דהוי ב' מתוך שגמר דעמו לגרשה מהרהר כחכמה א"כ אף אם הודיעה שייך האי עממא דמהרהר כחכמה ולעיקר

הנהגות מיימוניות

לא [פ] אבל נתגרשה כמה פעמים אין בכך כלום תוס' ולא כפר"ש ביבמות ע"ש. וכתב רא"ם וז"ל הדלכה כרב אשי דמול גורם וז"ל באירסה ובית אי נמי דני"ב דנפל מדיקלא ובית דליכא למימר מעיין גורם: [ג] שם כתב האור ז"ל ואם נשאת לנ' כתב אי"א ז"ל שכופין אחרו להוציא דחמירא סכנתא מאיסורא: [א] מיעוט אנשים אחדים ומיעוט נשים שתיים לפיכך צריך שיהא עמהם בבית ב' נשים וב' אנשים והוא ישר לצד אחד בין הנשים והוא ישה לצד אחר בין הנשים. מוסר רבינו אב"ד ע"כ:

ומה

הא"ס

יב וכל שכן אם הוא נשא. ואם נא עליה בלא נישואין, עיין צ"ד ע"ג [סימן רס"ז סעיף ט"ט-ע"ג]: *דחוששין לקדושין. אע"ג דק"ל אין שחרור אלא בשטר כמ"ש צ"ד ע"ג [סעיף מ"ב], מ"מ חיישין שמה כמז לו גט שחרור וזכה לו ע"י אחר, והעבד אינו יודע מזה, ועיין בשלטי גבורים פרק השולח [גיטין כ"א ע"א מרפי ה"י"ף אות א.]. והא דחוששין לקדושין כשהינה לו חפילין, אע"ג דמלניו דנשים ועבדים מנכרס על כמה מלוות עשה, מ"מ אין דרך לעשות כן לעבדים, משו"ה אמרינן דשימור אמו. מוס' והר"ש ע"ג [תוס' מי ע"א ד"ה כשרבו, והר"ש פ"ד סי' כ"ח] **סעיף י"ג (ד) זה הבא** וכו'. ויבמה לשוק, עיין סימן קנ"ט

סעיף י"ג ז שאף על פי שהוא פגום אינו ממזר. מהרש"ל כמז נמשונה [סי' ר'] ללא פגוס לכהונה קאמר, אלא שהוא פגוס ומקולקל. וכן הוא גד"מ [הקצ"ר אות ב.], וכן הוא נמשונה הר"ש כלל ל"ב סי' ע"ו:

השיאו רבו אלא שהוא נשאה לפני רבו חוששין לקדושין (יב"ל) שכן אם הוא נשא שפחתו [דחוששין לקדושין] (טור). יג איזהו ממזר י"זה יבא מאחת מכל העריות בין מחייבי מיתות בין מחייבי כריתות יחזן מהבא מהנדה ז' שאף על פי ט' [ב"א] שהוא פגוס אינו ממזר אפילו מדרבנן.

ציונים ומקורות (כ) לשון הטור. (כא) רמב"ם פ"טו מאיסורי ביאה ה"א. שנו"ס (6) מהמהדרת שצ"ב ויאלץ: בחיובי. וכן להלן בחייבי כריתות.

ערך לחם

סעיף י"ב. חוששין לקדושין. וכ"ש נושא שפחתו. (טור). ועיין י"ד סימן רס"ז דין ע.

נחלת צבי

סעיף י"ג ית. בין מחייבי כריתות. דכמיז (דברים כ"ג א') לא יקח את אשת איזו ולא יגלה כף אצלו, וקצר שמעון המימני [יבמות מ"ט ע"א] דאפסקא הלכתא כוומיה, דשומרת יבם של איזו הכמוז מדנה, דה"ל מורי זהב

מורי זהב

מניח מעצמו. ומשמע פשוט, דאם יש איסור באותו מעשה הוה מניח מעצמו כמו מניח לו רבו. וס"ל להטור דאע"ג דבגמרא משני תחילה כדאמר רבה בר שילא כשרבו הניח לו חפילין הכי נמי כשהשיאו אשה, מ"מ כיון דמפרש אח"כ דפליגי אם יש בלשון זה שחרור כו', אולא ליה החילוק ההוא, דאין בו צורך. ואע"ג דלא אמרו בגמרא אלא, מ"מ מבורר כהדיא דאין שייכות כלל לחילוק ההוא ואזיל ליה. ומצינו הרבה פעמים דיש חזרה אע"ג דלא אמר אלא, ואזכיר אחד מהם. בפרק יום הכיפורים [יומא] דף ע"ה ע"א [במאי דמשני הא והא הוה, (ואח"כ חזר) [חזרו] ממה שחירין קודם זה ע"ש, ואפ"ה לא אמר אלא. ולפ"ז אין כאן קושיא כלל, דביריד מיירי שם לענין שאין שם הכחשה, דגם העבד מודה שלא היה שם שחרור כבר, אלא שרוצה לצאת לחירות מחמת מעשה זה לחוד, כזה מחלק שם שפיר בין משיא לו רבו או מעצמו, אבל כאן מיירי שיש הכחשה ביניהם אם היה שם כבר שחרור, והעבד מביא ראיה לדבריו שהיה כבר שחרור, כזה סגי אפילו אם נושא מעצמו, דלא הוה שביק למיעבד איסורא, וכמו שמשמע מדברי התוספות שזכרתי. ומורי ז"ל [כ"ה אות ה'] תירץ על קושיא הכי, דבגמרא וביריד לא קאמר אלא אע"ג דנשאה לפני רבו, יכול רבו לומר לא שיחירתי ושלא ברשותי נשא, וחזרו להשתעבד בו, והא דאמר לא יצא לחירות, היינו שיכול

גור אריה

סעיף י"ג ד. איזהו ממזר וכו'. צנימן זכא סי' קל"ו: ה. אינו ממזר. עיין לעיל *סי' ד':

ביאור הגר"א

כח. וכ"ש כו'. גמלא ע"ג [גיטין מ' ע"א], ויעדע הרמ"ה [הובא בטור י"ד סימן רס"ח] דלניו אלא ספק: סעיף י"ג כט. איזהו כו'. כשמעון המימני [יבמות מ"ט ע"א], דקממל דמחמנין סוף פ"ג דקדושין [סי' ע"ב] כוומיה, והלכתא פסקתא מני שם, וכמ"ש בפ"א דע"ז [ד' ע"א] (ופ"ט) דב"ק [ק"ב ע"א], וסוגיא גמרא ג"כ כוומיה בכמה מקומות [יבמות י"ד ע"א, כ"ג ע"א], ועיין מוספות צינמות ע"ג [מ"ט ע"א ד"ה שמעון]: ל. שאע"פ שהוא פגום. אינו ר"ל דפסול מן הכהונה כנ"ל סעיף ה', דהא אמרינן ע"ג [יבמות] כ' א' מאלה כו'. אלא ר"ל פגוס ומקולקל, כמ"ש במסכת כלה [רבתי פ"ב ה"א],

באר היטב

לשפחתו בלתי נאוי והמקדש, בו, מו לא יתיבן לאוקמי כשהשיאו רבו אלא מוקמינן לה כשעו"ט דשמעתא דנשא הוא כפני רבו, עיין דוק. וז"ל הכנה"ג בהגהת צ"י סעיף ג': סעיף י"ג יא. פגום, ר"ל, ללא פגוס לכהונה קאמר, דנהיה אימא

ראש פינה - שו"ע

ה"ה אף בזה: סעיף י"ג. שאע"פ שהוא כו', בגמרא שם [יבמות מ"ט ע"ב] איחא, בנדה וסוטה ושומרת יבם, ע"ש. והא דלא כתב כן בשו"ע, משום דבגמרא לא הצריך לומר כן רק דאפילו ר' עקיבא דאית ליה ממזר מחייבי לארין,

ראש פינה - עקבי הבית

סקי"ב. בלא נישואין כו'. עיין לקמן סימן ע"ו סעיף י' בסופו צ"ס סקי"ג. אין שחרור אלא בשטר כו'. הרמב"ם פ"ח מהלכות עבדים ה"ו כמז ח"ל, ומכאן אי חומר שהמשתחרר עבדו בכל לשון והוא דברים מפיו שמשמעם שלא נשאר לו עליו שערב כלל כו', שאינו יכול לחזור בו, וכוונתו אמו לכוונת גט שחרור אע"פ שעדיין לא כתב, ע"כ, נהיה ג"כ הי"ש ע"ג [גיטין פ"ד סי' ג"ב]. ומלשון זה משמע לכוונה שאף בלא שטר הו משחררה, רק שכופין אמו גם לכוונת גט שחרור, ויש לדמוק לשנונו שלא יבא סומר למ"ש הב"ש כאן, וז"ל: ע"ש. ובש"ס פרק הבא על יבמתו דף ס' כו'. פ"ג.

גליון מהרש"א

ביש סקי"ב. עיין ביריד שם. ולקמן סימן ע"ו [בב"ש ס"ק (ח) ט"ז]:

לשכת הסופרים

סימן ד ט"ו סקי"ד. והוא מעני פנים. י"ג, כן הוא במסכת כלה סי' ה':

במהדורין
ציון ס"ק
העל
דברי
החזו"ט
לעיל
ז"א ע"ג
כ"ח
לקדושין

בדפוס
מנצח
הציון
בתחילת
סעיף י"ד.
למחברתו
כ"א לפי
הציון

ממחרות
תקע"ט

בית מאיר

ע"א אשתא, החורה מיטעה [מ]דכמינ [ויקרא כ"א י"ד] אלה, דלון צמה מללה, א"כ היא לא נעשית וונה, א"כ אין צמה פגומה לכהונה, וליכא למילף מק"ו [מ]אלמנה לכ"ג, דליכא למיפדך מה [מ]אלמנה שהיא מתחללת, ועיין בחקקות שם [ד"ה וא"ו]. וצוה נחא מ"ש צ"ו"ד סוף סימן קל"ז [סעיף י"ב], אס שימשה חוך ז' נקיים, לא אמרינן דתמזין שלשה חדשים ואח"כ תטבול כמו נגר וגזרמ, כי ליכא כאן משא חיסור כ"כ שחלטין הנחנה, ובט"ו שם [סק"א] הניח צ"ע, ולא קשה מדי: **סעיף י"ד טו** ויש מי שאומר שאינו בחזקת ממזר. הדעה קמיימא היא דעת הרמב"ם

סעיף י"ד ח שאין הולד שוהה במעי אמו יותר מייב חודש. משמע, דהאשה אומרת שנעצרה מצעלה קודם (הליכה) [*הליכות] והולד נשחה, צוה אנו אומרים שהולד ממזר. אבל אם האשה אומרת שנעלה צה צלילה חוך י"ב חודש, וצין לילה היה וצין לילה עיבר, פשיטא אס הנעל מודה לדבריה, נראה דלון ספק דהולד כשר, דהא שמואל כשר היה [פירוש], דלצוה דשמואל היה כמדינת הים, וע"י שם צה ממדינת הים צלילה לאשמו ונדקק לה ונתעברה ממנו וילא ממנה שמואל, עיין גוף המעשה בהלכות גדולות סוף הלכות גיטין, הביאו הרא"ש ג"כ בקידור נקדושין פרק עשרה יוחסין [סי' ז'].

יד כהאשה שהיה בעלה במדינת הים ושהה שם יותר מי"ב חדש וילדה אחר י"ב חדש הולד ממזר [חכ"ב] שאין הולד שוהה במעי אמו יותר מי"ב חדש [טו] [ת]חכ"ד [ויש מי שאומר ציונים ומקורות כב] טור בשם הרמב"ם פט"ו מאיסורי ביאה הי"ט [כג] לשון הרמב"ם שם. [כד] טור בשם בה"ג סוף הלכות גיטין, הובא ברא"ש קדושין פ"ד סי' ז'.

אלא אפילו אס אין הצעל כאן, והיא טוענת כך, אפשר דנאמנת, דלוקי אשתא אחזקת כשרות כל זמן שאין הצעל נכחשה. ואפשר דליה נאמנת דכר שאינו מלוי, ועוד אכחזב מזה [בט"ק הבא]. ובקונטרס אחרון [שבכ"ח אות ו'] לא כ"כ: **טו ויש מי שאומר שאינו בחזקת ממזר.** [הדעה

מורי והב
בגדרים [כ' ע"ב] כו', אבל אינו ר"ל פגום לכהונה. כ"כ רש"ל בחשובה סי' (ד') [ו'], וכ"כ בד"מ [הקצר אות ב']. סעיף י"ד [ה] ויש מי שאומר שאינו בחזקת ממזר. היא דעת בה"ג [סוף הלכות גיטין] בטר, מטעם שאנו תולין שמא בצנעה בא ובעל. ואין להקשות בהדיא עובדא בגמרא [יבמות פ' ע"ב] דהתיר רבה תוספאה באשה ששהתה בלא בעלה י"ב חודש מטעם דאשתחיה במעי אמו זמן זה, תיפוק ליה מטעם שמא בצנעה בא ובעל. ה"ל דשם מיירי דהיא מודה דלא בא הבעל חוך הזמן, ומ"מ נראה דלדעה הראשונה, היא דעת הרמב"ם [פט"ו מאיסורי ביאה הי"ט], שהוא בחזקת ממזר, לא מהני אפילו אם היא טוענת ודאי בא אלי בצנעה, דאי היה מהני, היה לנו לתלות גם במקום שהיא אינה טוענת כלום, ולמה נעשהו ממזר ודאי לרמב"ם:

גור אריה
סעיף י"ד ו. האשה שהיה וכו'. עיין בנימין זאב [קל"ד] [סי' קל"ה], תומת ישרים [סי' ע'], הרי"ע [ח"ב אה"ע ט"ו], ר"י [לניח לוי [סי' י"ד] (כ"א)]:

ביאור הגר"א
עו פנים, ר' אליעזר אומר ממזר, ר' יושע אומר צן הגדה כו': **סעיף י"ד** לא. ויש מי כו'. כן פירש צה"ג [סוף הלכות גיטין] הא דלמרינן גיטין פ"ג א' ממזר אין חוששין לה, צה"ג, ובעובדא דלצוה דשמואל [מרבא בה"ג שם] דלא צנענה ושימט. והקשו עליו מהא דהני"ל [הובא בבאר הגולה אות ד'], דל"ל אשתחיה. והקשו ג"כ מהא דקדושין ע"ג א' ומיעוט שהלך בעליה למדינת הים, משמע דלי ליכא למימלי אלא צאומן, הי ודאי ממזר. ומיליו דלא מילין אלא צאומת כן. ועיין מוס' ורא"ש שם [חוס' ד"ה מאי ורא"ש פ"ד סי' ז']:

נחלת צבי
פגום ומקולקל, והוא מעזי פנים. אבל אינו פגום לכהונה. מורי ורצי ז"ל [ב"ח אות ו'] צסס מהרש"ל [בחשובה סי' ו']: **סעיף י"ד** כא. **ויש מי שאומר כו'.** טור צסס צה"ג [סוף הלכות גיטין], וטעמא שאנו תולין לומר שמא צניעא צה ובעל, וכמז מורי ורצי ז"ל [ב"ח אות ו'], ודאי צה"ג נמי לא הכשיר אלא כשאין הצעל לפנינו, אבל אס הוא לפנינו ואמר שלא צה צניעא, הולד ממזר ודאי, עד כאן:

באר הגולה
יש פט"ו מהלכות איסורי ביאה. ופירש הצ"ח [אות ו'] צסס מהרש"ל [בחשובה סי' ו'] דר"ל שהוא פגום ומקולקל, והוא מעזי פנים, דהיינו המורדים והפושעים [נדדים כ' ע"ב], אבל כשר לכהונה, ושכ"כ מהרמ"א בד"מ [הקצר אות ב'] והרא"ש [כ"ל ג"ב סי' ט"ו] והרשב"א [במשנות ח"א סי' אף ו']. **סעיף י"ד ז.** טור צסס הרמב"ם שם [פט"ו מאיסורי ביאה ד"ט], מעובדא דרבה מוספאה, יבמות דף פ' (ע"א) [ע"ב]. **ט. שם** [בסור] צסס צה"ג [סוף הלכות גיטין, הובא ברא"ש קדושין פ"ד סי' ז'] דחשישין שמא צניעא צה ובעל.

באר היטב
נגמלא דמנהי אין הולד פגום, אלא ר"ל שהוא פגום ומקולקל ואין משפטמו מיוספת. וצוה יצמני קושית הט"ו צ"ו"ד סימן קל"ז ס"ק (י"ב) [י"א], ע"ש [ב"ש סקט"ח]:

פתחי תשובה
סעיף י"ד ט. בעלה במדינת הים. עיין בחשובה ברית אברהם [אה"ע] סי' פ"ו אות י"ז מ"ש בזה: **י.** הולד ממזר. עיין מה שכתבתי לקמן סימן קנ"ח סק"ג: **יא.** יותר מי"ב חדש. כתב ברכי יוסף [סק"ה], ואם אישתחיה יותר תלתא יומא לית לן בה, דשמא לא קלטה עד יום השלישי. הרב גן המלך [בסוף ספר גינת ורדים ח"א] סי' קכ"ח. אבל הרב מהר"י זאבי אוריים גדולים לימוד ק"א] חקק וחצב מלשון הרמב"ם ולשון מרן, דלא מגינן י"ב חודש אלא מיום הפרישה, עכ"ד ע"ש:

ראש פינה - שו"ע
אפ"ה מודה באלו, אבל לדידן דלא קי"ל כו' עקיבא א"צ לאשמעתינן בזה, רק בנדה והויא חייבי כריתות. וקצת צ"ע מ"ש שם החוס' [ד"ה סוטה] בשם פירוש ר"ח דבוטוטה הוי ממזר מדרבנן, וצ"ל דהפוסקים שלא הביאוהו ס"ל כמ"ש החוס' שם לסתור דבריו, ע"ש. והא דלא הביא כאן באשה שהלך בעלה למדינת הים ואמר לה שמת בעלה ונישאת ואח"כ בא בעלה, שהולד גם מצעלה ממזר מדרבנן, י"ל דסמין אמ"ש כן להדיא לקמן סעיף ט"ו וסוף סימן י"ז [סעיף ג' ע"ש]. וכן ביבמה לשוק סמין קמין קנ"ז [סעיף ב'] שחי דעות, ע"ש: **סעיף י"ד.** יותר מי"ב חדש. ראיתי בספר ראב"ן דף קכ"ב ע"א [יבמות סי' מ"ט] כתב בשם ספר רפואות, דאם כשנתעברה פגעה בסוס זכר משהה הולד י"ב חודש, ע"ש. ועיין בבבאי פרשת ויצא) [ויחי, בראשית מ"ט ט"ו, ע"ש] גבי יששכר ששהה י"ב חודש מטעם זה, וז"ש יששכר חמור גרם:

ראש פינה - עקבי הבית
אלה, דאין בתה חללה כו'. ר"ל כהן הנא על הגדה אין צמו מללה, מדכמינ [ויקרא כ"א י"ד-ט"ו] וונה ותללה כו' אלה לא יקח ולא יחלל כו'. א"כ היא לא נעשית וונה כו'. דאם היפה וונה, הימה צמה מללה. דלון לומר דהא דלון צמה חללה היינו מביאה ראשונה שעדיין לא היא וונה, אבל נעשית צהאי ביאה וונה, ואס צה עליה ביאה שיהי הוי צמה חללה, דל"כ הו"ל לחלק, וכמו שכתב הרמב"ם פ"ט [מאיסורי ביאה] הלכה ה', כהן הנא על עריות חוך מגדה כו', לפיכך כהן הנא על ע"ז וקוקף לינס ומעצרה מביאה ראשונה הולד כשר כו' ונעשית וונה, חור ונא עליה כו', ע"כ ע"ש. וכמז בחמילה חוך מגדה, משמע דאפילו מביאה שמה (ד) לא נעשית וונה. ח"כ הצ"ח, א"כ אין בתה פגומה כו'. ר"ל דאי הימה נעשית וונה צהאי ביאה, ניה דצמה שי למורה

שי למורה
סעיף י"ד. ושהה שם יותר מי"ב חודש. י"ב, משמע עד י"ב חודש נודאי יש לתוש שמה אשתחיה, ו"ע [מ]אלמנו ומחלון בחוך משעה ומשעה לאחר ט', וקשה למה לא תוש דילמא אשתחיה והולד אינו פוסק עד שילא לארץ העולם, ונ"ע. ואולי, כיון דעפ"י רוב לא משתחיה, אין לתוש יומר כל דלא ידענו:

גליון מהרש"א
כ"ש סקט"ו. רביב אלה דאין בתה חללה. אס אלה לא יקח כו' ולא יחלל, למעוטי נדה: **סעיף י"ד.** האשה שהיה בעלה במדינת הים. עיין ען לג ספר ד' ק"י י"ט: **שם.** שאין הולד שוהה במעי אמו יותר מי"ב חודש. עיין צ"ס סימן א' סק"י, וצמגינה דף י"ד וע"כ, שאלו אס אס צן זומא צמולה שעצרה מהו לכהן גדול כו' וחישישין שמא צמזמזני עיברה, ועיין משעה למלך [פט"ו] מאשמות הי"ד ד"ה ועד א"י:

סימן קסב

כ"ו אייר תשל"ז לפ"ק.

כבוד ידידנו בה"ג המכובד ירא וש"ס וכו' שליט"א.

אחדש"ע ושי"ה זאבזבז,

יקרתו קבלתי עם חכריך העתקות השונות ממכה גדולים והאזניות שאלוני אודות החתן עם בעלי השוכה זכ"י אשר אצותיהם לא אמרו דיני נדה והם בני נדה אם מותר לכתחלה להתחתן בהם ועלם הפסול דבני נדה. ואעבור פרשתא דא בק"ור, דז"ל הרמז"ם בע"י ה"א מא"י"ב א"י"ה ממזר האמור בתורה זה הבא מערוב מן העריות חוץ מן הנדה שהבא ממנה פגום ואינו ממזר, והוא צ"ש"ם יצמות מי"ע ע"ב דהכל מודים בבא על הנדה, ומש"כ הרמז"ם דפגום מיהא הוי היינו פגום במדות גרועות ועוזה לא שום פסול קבל ולא פסול חללות לכהן כמבואר יצמות סי' ע"א, וכמש"כ הח"מ וצ"ש זאב"ע סי' ד', וכ"י"ה הסכמה המהרש"ל בחשוכה סי' ו' וצ"ש"ש סופ"א דיצמות, וכ"י"ה הסכמה האחרונים, איצ"ל כולם לא ראו מש"כ הלבוש א"י"ע סופ"ג אין הולד ממזר אפי' מדרבנן, אבל מי"מ פגום הוא לכהונה מיהא הוי מדרבנן, וז"יין לכו"י ס"ט דהיינו מה שנתבאר שם מש"ס יצמות סי' ע"א דלא הוי חלל היינו מה"י"ה אבל מדרבנן פסול מיהא.

ובאמת לשון הרמז"ם משמע יותר ע"ד זה דאי כדעת הסוברים דה"ל ככלל הני חשע מדות בנדרים כ"י ע"ב דהיינו שהם גורסים בני נדה לא בני נדוי, הרי לא הזכיר הרמז"ם פכ"י"ה ה"י"ג מא"י"ב, ואלו הני שהזכיר הרמז"ם לא הזכיר עליהם שם פגום, ומדב"י"ה הרמז"ם בן נדה מכלום שהזכירו כאן צ"ש פגום משמע פגום ממש, וזה לכאורה כדעת החכם שהזכיר המהרש"ל שם, אלא דשו"ר דיש הבדל ביניהם דעת החכם שהזכיר מהרש"ל הוא דמש"כ הרמז"ם פט"י היינו שנתו פסולה לכהונה, ומש"כ הרמז"ם פ"י"ע והוא המתבאר סי' ו' זאב"ע היינו לענין זכרים דאפי' מדרבנן כשרים, משא"כ מרהיב"ע הלבוש מוכח דמייש"ב דמ"ש הרמז"ם פ"י"ע ואב"ע סי' ו' היינו מה"י"ה, והבא מדרבנן ומשמע בין זכרים בין נקבות, וזאמת תמוה דבא אין חללות אלא מפסול כהונה ואם דרבנן גזרו בפירוש היכן מלינו גזירה זאת, ולדעת החכם שצמח"ש"ל קשה דהג"י שלפנינו צ"מ"ם שהבן ממנה פגום א"י"כ מיירי מזכר וקרי לה פגום, וע"כ לא היינו פגם כהונה ממש, אלא כדעת מהרש"ל ודעמי' פגום בעוזה וכו', וז"ל הווחו פגום בחלית יוחר מכל בני חשע מדות, וכמבואר ברז"ל צמ"י כלה לכן נחלע צ"ש פגום, וזאמת גס החו"י"ע בהגהותיו לעור אב"ע סי' ד' נראה שבבין פגום ממש, אמנם

כבר השיג עליו הצרכ"י צ"ח ד' שם, ויפה השיג, אבל פשטות דברי המרדכי פ"ה דשנח זאמת בן משמע כהחוי"ע דאין צו פגם אפי' מדרבנן, וכן מדקשר החו"י"ע דברי המרדכי למש"כ הרמז"ם פגום והמרדכי רק מפסול ממזרות וכהונה איירי מכלל החו"י"ע גס בדברי הרמז"ם בבין פגום היינו יחוס או כהונה, מיהא אין להאריך בזה דכל"ה העיקר כפוסקים הנ"ל דאין כלל פסול פגם יחוס, וע"ע בחשוכה רבינו חיים כהן יו"ד סי' ל"ז ול"ה דפלוני בזה ג"כ ב' גדולים דדעת הגאון ר' נעם שם סי' ל"ז דולד נדה פגום ליחוס ממש, והגאון רח"כ צ"ח ל"ה החזיק צמ"ח דכשר גמור ליחוס, מיהא מה שמסתייע מלשון הלבוש אב"ע סי' ו', אחמכה דאשתמיט מיני דהלבוש עלמא כ"י שם סי' ד' דמרבנן זאמת פסול לכהונה כ"י"ל.

ע"ע ח"ב סי' קע"ב-ו

ולענין אם יש בזה פגם לדורות ג"כ או דוקא בן הנדה ממש אשר בם אול"פ סי' ד' מצ"ה צ"ש סי' אפי' זוטר"א להמיר והג"ל בעל קבלת יעקב מפקפק קל"ה, הנה לדידי חזי דדבר זה מחנוקה ב' גדולי עולם המהרש"ל והרמ"א דמהרש"ל צ"ש"ש שם ובחשוכה המכרת מדמה זה לבני ט' מדות ממש שהוא רק קלקול במדות גרועות ופשיט"א דבני מייבה וכיו"צ אין להם פסול יחוס משפחה לדורות כאשר העיר ג"כ צב"ל"ה יעקב שם, איצ"ל הרמ"א ד"מ"ה והצ"ש שכתבו שרמז"ם ר"ל שפגום ואינה משפחה מיוחסת וראוי להרחיק (מה"ס) וכו', הנה לשון זה מורה להדיא דיש פסול משפחה, דל"כ לאיזה ענין הוסיף שאינה משפחה מיוחסת דלגבי דידי כבר כ"י דהוא פגום, אלא ע"כ דפגם זה נמשך גס על המשפחה כנלע"ד.

ולדבר"ע זה מה כתיב, איצ"ל מעודי ראיתי לשון א' בכתבי הא"י"ה צ"ש"ר הפוסקים ר"ש סי' אי"ב בענין לדיק בן רשע שאר"ל על אצרה"ם אצ"י"ו מי יתן עהור מעמא זה אצרה"ם בן תרה"ו שנתעבר על אצרה"ם אצ"י"ו צימ"י נדחה, וכ"י שם כשגובר הטוב על הנשמה הזאת שביא בציני"ת עהור מעמא לא די שהיא נחקת אלא שגם היא מחקת כל הקרובים לה וכ"י והאריך הרבה בזה עד שכתב וז"ה חב"ן כמה לדיקים גדולים היו בני גוי"ם, או בני רשעים ועמי הארץ וכו' יע"ש"ה. עכ"פ הצרור היו"א מדבריו שדבר זה ניתן לחקון ואינו מזכרה שהוא פגם לדורות וכשערתו של הגב"ל הרי"י קניבסקי בעל קבלת יעקב, ואף שאין לנו לפסוק הלכה מדברים שנאמרו בלתי"ה מכ"מ אין סתירה מההלכה ע"ז, וצ"פ"ע שדברי הא"י"ה נכונים על דברי רז"ל.

סו"ד ודאי אין להעלים עין מדברי הדי"מ וצ"ש הנ"ל דראוי להרחיק, וע"כ מי שמחייב אהנו עליו להגיד לו הלכה זאת של פגם, אבל הרשות נתונה להגיד כי אם לא תחוש לה יתכן שמה"ד ילוחו, ויחכה שיקיים בהם מי יתן עהור מעמא לא אח"ה, אם יחכה

לחקן פגם זה, וכ"ז כדי שלא לסגור שער של דופקי
במשוכה. ע"ז ח"ז סי' קכ"ט-כ
כדושי"ת צידודות — מלפס לחסדי ה'

ודאי שוגג אלא ספק מזיד, וא"כ אינו מתחייב רק מלד
הדלפת עלמו מדון שתיקה כהדולה.

ב.

אמנם כל זה אינו מוכרח רק אם נימא דמינו דהכא
לאו דוקא, אבל למה שנראה מרש"י כריתות
שם דמטעם מינו ממש אחינן עלה, וכן מפורש בחוס'
שם דהכא אין ריעותא מכה מינו במקום עדים, דמנו
במקום עדים ללא אמרין היינו נגד עדות שנגמר
לגמרי בעדותן, וברור צ"י עדים עדיף מנאמנות המנו,
אבל הכא נהי דעתן להעיד שאכל שוגג לחייבו קרבן
מ"מ נאמן להכחישן ללא אכל במנו דמזיד, ואף דמנו
דמזיד יש לה ריעותא דאינו משים עלמו רשע משא"כ
השחא דאמר לא אכלתי מכ"מ כיון שאפשר להכניס
כוונת מזיד בדבריו שאמר שלא אכל, שוב גם מנו
אמרין, ובלא מנו אי אפשר ללא היינו מכניסים
פירוש זה בדבריו שמשמעותן נועה ויהר שלא אכל כלל,
אבל מכ"מ זה לא שייך רק כשאומר לא אכל אבל
באינו יודע שאין כאן מנו והעדים נועים לומר שאכל
בשוגג שג"ז באו או העד האי שוב בלמה יכול לחייבו
קרבן להאי לישנא דמתי דברו.

וכ"ה דעת הרשב"א דכונתו שמעתי דדוקא שותק
חייב לא באינו יודע שזהו דוקא לאידך לישנא
בכריתות י"ב שם דאדם נאמן על עלמו יותר ממאי
איט וס"ל דגם באומר אינו יודע אינו יכול לחייבו,
וע"כ משנתנו בשותק, אבל ללישנא דמתי דברו ואין
אדם נאמן על עלמו ש"כ במקום שאי אפשר לחי' דברו
דהיינו באינו יודע עדים מחייבי ואפי' ע"א מחייב
קרבן, והטעם שהתום מיהנו בדרך זה שחולקים עם
הרשב"א בנדון דידן מן הקלה אל הקלה איש התום
דלמ"ד אדם נאמן על עלמו יותר ממלך איש דוקא
במכחש אבל באומר אינו יודע להאי מ"ד ע"א יכול
לחייב אי"כ שמעתי דמוקי לה בשותק דוקא ע"כ למ"ד
משום מנו ומתי דברו ואעפ"כ אינו נאמן רק בשותק.
ול'הרשב"א הוא להיפך ממש דלמ"ד מתי דברו גם
באינו יודע חייב, ולמ"ד אדם נאמן על
עלמו באינו יודע פטור דגם באומר אינו יודע נאמן
על עלמו עכ"פ בזה שא"כ לחייבו בחיוב ודאי, —
ועיין בשעמ"ק כריתות שם י"ב בהשמטות בשם התום
שכ"כ דלשיטתו למ"ד אדם נאמן על עלמו דוקא באומר
צפי דרך הכחשה, לא באומר אינו יודע וכאשר ביארתי
פה בשעמ"ק.

וכבר הזכרתי זה בענין בתשובה שבע הלוי חו"ד
סי' נ"ה אות ז' וכתבתי שם דפוגחתן בדרגא
דאדם נאמן על עלמו שסובר הרשב"א דכיון שהתורה
נתנה לו נאמנות לענין כפרה ואין אחרים יכולים
לחייבו אי"כ דין הוא שגם באומר אינו יודע לא
יתחייב ע"י אחרים, וסברת התום דדוקא כשיכול
להכחיש את העד אין לחייבו כפרה צע"כ לנ"י יודע.

סימן קסג

**יבמות פ"ז ע"ב — קידושין ס"ה ע"ב — גיטין
נ"ד וכריתות י"ב ע"א — דיני ע"א באיסורים,
ודיני ע"א בעיגונא דאתתא אם נאמן מן
התורה, והדינים היוצאים מזה.**

א.

הנה שיטת התוס' דלמלא עד אי נאמן מדאורייתא
מנ"ל, קאי לפי קס"ד דהש"ס גם על עדות אשה
דקס"ד דהוא נאמן מה"ת, והיינו ללא חסוק אדעתא
לחלק בעד אי נאמן באיסורין בין איתחזק איסורא או
לא, ודין עדות אשה דין עד אי לחייב קרבן דנאמן
מה"ת, ומה דקס"ד כן גם בעדות אשה אף שאין דבר
שצערורה פחות משנים, ומכ"כ הרשב"א בלמה מדחה
דרך זה של התוס' וס"ל להרשב"א דגם לפי הקס"ד
לא עלה אדעתו להאמין ע"א באשה מה"ת, היינו
התוס' בזה לטעמייהו שכי לקמן פ"ה ע"א ד"ה מידי
די"ל דהא דאין דשצ"ע פחות משנים היינו דוקא לאסור
אבל להתיר כ"א נאמן, אם אין מנועה מלד ע"א
במקום דאיתחזק איסורא.

ושוב מדחה הגמ' הפשיטות מע"א אומר אכלת חלב
והוא אומר לא אכלתי דפטור, אבל באינו
מכחיש לי נאמן, ולפי הקס"ד דהיינו באומר אינו יודע,
וחייב מכה העדלפת העד, ולפי הדיוחי באינו יודע אינו
יכול לחייבו והכא מטעם שתיקה כהדולה, והבהתיבות
מלד המחויב קרבן לא מלד נאמנות העד לנ"ד, ושיתסם
ברורה דשמעתי ללישנא דמנו ומתוך דברו שבכריתות
י"ב ע"א, ואע"פ שצ"ע עדים רק משום שאפשר לתרץ
דברו פטור, דמפרשין לשונו לא אכלתי שוגג אלא מזיד,
וא"כ בעד אומר אכלת והוא אומר אינו יודע דדין
דניזול בתר נאמנות העד וכן ס"ל להרשב"א בלמה,
מ"מ חידשו התוס' דלמ"ד זה דמתי דברו ס"ל עוד
חידוש דלעולם אין העדים או העד יכול לעמוד ע"ז
בברור אם אכל שוגג או מזיד, וגם אם אומרים בפירוש
שוגג היית עדין הדבר בספק מזיד, דא"כ לא היינו
מכניסים בדבריו הפירוש שלא אכלתי שוגג אלא מזיד
נגד הגרלה במשמעות לשונו שמשמעת הכחשה עדים
על עלם האכילה, וזהו לשיטתו דמינו שבכאן לאו דוקא
דהא הוי במקום עדים אי"כ אין עטנתו מכה מה שהי'
יכול לטעון אלא מכה מה שטוען בלמה, וש"כ הדבר
מוכחש מכה משמעות לשונו, אי לאו כמש"כ התוס'
משום דגם העדלפת העדים או עד אי אינו עדות של

שהלכה ממנו תיחק כשנודעה שאינו רוצה להוליד בנים כלל כדבארתי, שלכן אף אם היה נוגע זה להאשה עצמה להחזירה להנשא הייתי ירא מלהחזירה מפני חומר א"א שהחמירו בה הריבה, אבל כיון שנוגע זה להבן והבת שהנידון הוא לענין לאו דממזרות דאדרבה התורה הקלה בהו הרבה וגם רבנן מציינו שהקלו הרבה פשוט ובריר שיש להתירן לינשא לקהל.

וקנן אוהבן בל"ג,

משה פיינשטיין

סימן יד

אם יש למנוע מלישא אשה שחוששין שהיא בת הנדה והיא צנועה ובעלת מדות טובות

כ"ו סיון תשל"ח

מע"כ נכדי היקר והחביב מאד הרה"ג מוהר"ר יעקב טענדלער שליט"א.

הנה אחיך הרה"ג מוה"ר מרדכי שליט"א אמר שנשאלת מאחד שראה שירד שהציעו לו בתולה צנועה ויקרה יראה את השי"ת ומקדקת מאד בדיני התורה ובעלת מדות חשובות ואהבת תורה ולומדיה, אבל חרדיה אינם שומרי תורה שא"כ היא בה תנדה שבלשון הרמב"ם דפטי"ו מאי"ב כתב שהבן ממנה פגום ואינו ממזר, וכן הוא בש"ע אה"ע סימן ד' סעי' י"ג שכתבו כל רבוחינו מפרשי הש"ע שאין הכוונה לדינא, שהיא כשרה אף לכהונה והביאו מד"מ ומחש"ל ותשובת הרא"ש ותשובת רשב"א וזה פשוט וברור אבל הכוונה שהוא מקולקל וראוי להרחיק מהם, אם יש לו לחוש לזה כבתולה זו להמנע מלנשאה בשביל זה אף שהיא צנועה ויקרה ובמדות טובות כדלעיל.

הנכון לע"ד מה שהשכחתי לאחיד הנ"ל דאף אם נימא שמבת הנדה ממש אף אם היא צנועה ויקרה ובעלת מדות טובות כאשר כשרה וחשובה, נמי היה צריך להתרחק משום דאולי יש לחוש שאף שהיא מתגברת על טבעה ומתנהגת כראוי מצד שהיא יראה את השי"ת מ"מ יש לחוש לבניה ובנותיה שלא יוכלו לעמוד נגד יצרם, וגם אולי כוננת פגום הוא מחמת שנוולד בעבירות, מ"מ כשלא ידוע ודאי יש לנו לסמוך שאינה בת הנדה אלא אשה שנולדה בהיתר, דהא טבילת גדה אינה צריכה כוונה להטטר כמפורש בחולין דף ל"א ע"א בנדה שנאנסה וטבלה דר' יהודה אמר רב אמר טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה מטעם דא"נ בעלה וחולין הוא וחולין לא בעי כוונה ואף שר' יוחנן פליג על רב ואמר שם אף לביתה לא טהורה ורב ר' יוחנן הא הלכה כר' יוחנן מ"מ הכא משמע שר"ג נמי סובר כרב דביא ראיות ממתני

עברו על איסורין לאיון דמלקות ומכיון שנוטלין שכר גדול הוא גם לתראבון שאף לרש"י שלית לו הק"ו דהרמב"ם יפסלו גם לרבא.

ד. בהא רעיקר ספקו בעצם קדושי קאנסטרואצייז אף אם היו שם עדים כשרים, מהמת שאין עושין כהלכה וא"כ לא מבעיא כפי ששמענו עליו שהיה חמיד בעצמו עד אחד מעדי הקידושין שנמצא שהיו קדושין בפסולי ערות דאורייתא שאינו כלום, ואף שהיו גם שני עדים כשרים שנצטרפו עם הראב"י הרי נפסלו בצירופן להראב"י מדין נמצא קרוב או פסול, ואפשר שלא היו כלל אף עדים כשרים על החתונה שם כי על התונה כזו שנעשה אצל רב קאנסטרואצייזי ובבית כנסת שלהם לא מצוי שיהיו שם עדים שומרי תורה, אך אף אם היו גם עדים כשרים הא איכא גווי דכולם נפסלו מטעם נמצא אחד מהם קא"פ כגון שהכשרים נצטרפו בשעת הקידושין דאף דלא נתכוונו להעיד כלל כדרך כל הנמצאים על החתונה שלא מתכוונים להיות עדים לראות הקידושין ולא לבא להעיד לפני ב"ד לעולם, כיון שאף כוננת העדים שראו להעיד ג"כ הוא רק להעיר כזה שיספרו לאינשי דרך ספורי חדשות ופוטומי מילי שהיו על החתונה כל פלוני ופלונית וזה אפשר יפסלו להרא"ש במכות דף ו ע"א אות י"א שהביא הח"מ סימן מ"ב סק"ו אף הכשרים מדין קא"פ אך להב"ש שם סק"ח למסקנתו להרא"ש לא נפסלו, אך מצד זה דבר רחוק שיפסלו מ"מ איכא ספק נוסף קצת גם מצד זה. וגם עצם מעשה הקידושין אפשר לא נעשה כהוגן כיון שאינו בקי בהלכות קידושין ואף אם בקי לא איכפת להראב"י כל כך שיעשו כדיו דהא עושין הרבה אינשי דברים שבדו מעצמן שגם הכלה נותנת טבעת להחתן תחת החופה בשעת קידושין ואומרת ג"כ איהו רבר שהרבה ראב"אייס הכניסו זה בענין מעשה הקידושין ולא ניכר מי מקדש למי אם התנו את הכלה או הכלה את החתן, ואולי נראה שהוא רק מעשה שחוק דחלוףי דנתינת מתנות לסימן בעלמא על שנעשו בחשיבות איש ואשתו ולא שהוא מעשה קנין אישות שהצריכה תורה שאולי לפי כוונה זו הוא כלא נעשו קידושי תורה ולא נתקדשה כלל והוא אצלי ספק גדול שלא מצאתי לזה דאיה עדיין. וכשנודמו לרב אחד באיוו חתונה שמכריחין אותו והוא אנוס בפרנסתו לעשות הקידושין דוקא באופן שהכלה נתן ג"כ טבעת להחתן צריך להודיע אותם וגם להעדים כי רק נתינת החתן להכלה הם קנין הקידושין, ונתינת הכלה להחתן לא שייך להקידושין כלל אלא הוא רק מתנה בעלמא ואמירתה תהא בלשון שהם דברי נתינת לאהבה ולחבה אחרי שכבר הוא בעלה.

עכ"פ הרי נתבאר כמה ספקות שיש בקידושי בעל הראשון בעצם אף בלא ענין טעות בהקידושין, ואף אם היו קידושין גמורים הם קידושי טעות כדאי לע"ד בזה

וברייתא כרב ובחגיגה דף י"ט ע"א לא הווכר כלל דברי ר' יוחנן שלכן פסק הרמב"ם פ"א ממקואות ה"ח דטהורה לביתה כדאייתא בר"ן ובב"מ שם ובב"י סוף סימן קצ"ח שהביא גם מהר"ח ומסמ"ג ומסיק בדה"ב שנקטינן כהרמב"ם ורבוותא דסברי כותיה, שלכן הוא ודאי דבר המצוי שבשעה שכבר עברו ימי טומאתה שהיה גליא כלפי שמיא רחצה בים ובאגמים (לייקס) שהם מעיינות ובנהרות ונהרות ואף אם הייתה לברשה איהו בגד שלובשות הנשים כשרוחצות במים ובנהרות אין זה דבר החוצץ ואו נתעברה מבעלה שנמצא שלא הייתה נדה בשעה ששמשו עם בעלה ונתעברה עם בת זוג, וכיון דחז"ל נתנו במס' כלה סימנים לבן הנדה דר' יהושע אומר דהוא עו פנים וכן הא סובר הרמב"ם ושי"ע דכתבו שהוא פגום שפגמו הוא כדאייתא במס' כלה ר' יהושע אומר שהוא עו פנים כדהביא הגר"א, ואף אם נימא שלר"א יש עו פנים הוא ממור ולר"ע דאמר דהוא ממור ובן הנדה הוי פגם דבן הנדה במדות רעות אחרות שאינם רעות כעו פנים נמי עכ"פ איכא סימן לבן הנדה שהוא מקולקל, ולכן נהי שאם היה איסור דאורייתא כמו לר"א ור"ע שממור הוא עו פנים לא נסמוך כשאינו עו פנים לומר שאינו ממור דהא סימנים לאו דאורייתא לסמוך עליהו ולא עדיפי סימנים אלו מכל סימנים מובהקים, ועיין בנחלת יעקב שכתב שלא נפסול לר"א כשהוא עו פנים לקהל אלא דיש לחוש חשש ממורות לבדוק אחריו, והיא משום דחז"ל לא אמרו זה אלא בחשיבות סימן, דלכן לא היה שייך להכשיר מצד הסימנים, אבל כיון שאין בבן הנדה איסור דאורייתא ואף לא איסור דרבנן דאי יכולין לסמוך על סימניו אלו דכשהיא צנועה ובעלת מדות טובות ויראת השי"ת ואהבת תורה ולומדיה ומקדקת באיסורי תורה יש לסמוך דאינה בת נדה דנגזמן שאמה רחצה להנאתה במקום שכשר לטבילה והיתה טהורה בשעת הביאה שנתעברה היא מזה, וכן הוא כשחוינן בבן שהוא צנוע ומעלי שייט לסמוך שאינו בן הנדה אף שהוריו הם עבריינים, משום שליכא בה או בו סימנים דבן או בת הנדה.

אך שיש לדון מהא שהרמ"א ביר"ד בסימן קצ"ח סעי' מ"ח כתב דיש להחמיר לכתחלה לשיטת הג"א דעיימה הסוברין דאף לבעלה אסורה כשלא נתכוונה לטבילה כר' יוחנן, שלדידהו היתה אמה ודאי בבין נדה מאחר שכיון שאינה שומרת תורה לא טבלה לסונת טהרה מנדחה, אבל הא כשמע שעצם הדין פוסק גם הרמ"א כהמחבר שהוא כרוב הפוסקים שפסקו בכאן כרב משום שר"ן סובר כן אף בחולין ובחגיגה סתם סוגיא דגמ' הא כרב שחולין לא בעי כוונה, ודק לכתחלה מצריך להחמיר כשאפשר וכמפורש כן בלשון הש"ך ס"ק ס' שכתב כלומר יש להחמיר לכתחלה שתחזור ותטביל בכונה אם אפשר, שא"כ מאתר שרוצה באשה זו מאיזה טעם אין לך דיעבד גדול מזה.

אבל לע"ד נראה דר' יוחנן נמי סובר דאיכא חלוק בין חולין לטהרת קודש ותרומה ומעשר דהא בחגיגה דף י"ח ע"ב מקשה שתי ברייתות אהדי בטבילת וטבילת ידים דבקמייתא תניא דבלא נחמין ידיו טמאות ובכתייתא תניא דגם בלא נחמין ידיו טהורות שלא נאמר שם אלא תירוצ' ר"נ כאן לחולין כאן למעשר משמע שליכא תירוצ' אחר שא"כ מוכרח שגם ר' יוחנן יתירץ כן, וצריך לומר דרק לענין דאורייתא סובר ר' יוחנן יבטיע כוונה גם לחולין אבל לנטילת וטבילת ידים שהוא מדרבנן גם ר' יוחנן מחלק דלחולין א"צ כוונה אף שלתרומה צריך כוונה, וכן מפורש בחומ' חולין ט"ז ד"ה הוא דהקשו נהי שחירץ לר' יוחנן סתם משנה דשחיטה דבפירוש גלי רחמנא דבחולין לא בעי כוונה מהא דרק בדקדוקים פסלה מתעסק אכתי חיקשי ליה מתני' בפ"ד דמכשירין מ"ז שהביא ר"נ שם לראיה מפירות שנפלו לחוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות אף שלא נחמין לטהרת הידים שהוא ג"כ סתם משנה דהוא משום דגם ר' יוחנן מודה דבטבילת ידים א"צ כוונה לחליו, ומלשון החומ' משמע כמפורש שגם ר"נ לא הביא זה לראיה גמורה דלכן היה סבור רבא דחזוי קא מדחי ליה עד שאשכח הברייתא טבל ולא החזוק מותר לחולין ואסוד למעשר, ותמה מה שראיתי בטורי אבן חגיגה שם דכתב וליכא למימר בטומאת ידים דרבנן מודה ר' יוחנן דלחולין לא בעי כוונה שהרי התם בפ"ב דחולין גבי נדה שנאנסה וטבלה מייתי ר"נ סיעתא לרב מהאי דפירות שנפלו לחוך אמת המים ופשט ונטלן ידיו טהורות ואי ר' יוחנן נמי מודה בטומאת ידים מאי ראייה היא ז', הא הוא דלא כתוס' שמפורש בדריהם שר' יוחנן מודה בזה והוא גם מוכרח מהא שלא הקשה על ר' יוחנן מסתם מתני' זו כדכתבו החוס', ואף להר"ש דכתב דבתוספתא פ"ב דמכשירין דתניא ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טמאות הוא משום שסובר האי תנא דחולין נמי בעי כוונה אין הכרח שיפלוג על התוס' לסבור שגם ר' יוחנן סובר כהתוספתא דגם בטומאת ידים דרבנן נמי בעי כוונה אף בחולין דר' יוחנן הא סובר כסתם משנה ואין לו לסבור כהתוספתא ולכן צ"ע דברי הטר"א ובפרט שהטר"א עצמו ברבוי שאחר זה כתב דנראה לו דלא פליגא הוספתא אמתני' אלא דהתוספתא מיירי למעשר וכן פ' במנחת בכורים הרי ודאי יקשה על ר' יוחנן ומוכרחיו לומר כתוס' שמודה ר' יוחנן בטומאה דרבנן דלא בעי כוונה. עכ"פ לדינא דאי אף להרמ"א דפוסק כר' יוחנן לחוש להגי' דעיימה שפוסקין לכתחלה אינו אלא לענין דאורייתא ולא לדרבנן, ונוגע זה לענין אשה שנאסרה לבעלה רק מכתם שגם להרמ"א תהיה מותרת אף כשלא נתכוונה לטבילה וצ"ע לדינא ובזמננו אין להקל.

וא"כ כ"ש שלענין לישא הבת או הבן כשהיה ידוע

גרים שלא בדיוק גדול נמצאו גם רבנים יראי ה' שמקילין מפני שלא מבורר בדברי הפוסקים מפורש ונוהרין טובא בשאר הוראות וכ"כ בא"א, שלכן אין לחשוד לאותו הרב שהיה מופקר והתיר לא"א ליגשא בלא גט, שלכן אין לאוסרה בפרט שהוא רק הנידון בבתה שהוא מאיסור ממזרות הספק ממור הא לא נאסר.

וטעם שכתב כתי"ה דדעת הרופאים שאם אחד נשתגע עד כדי שהוצרכו להכניסו לבית חולים סימן הוא שעוד מצעירותו היה חולה במקצת וגם בן אחיו סיפר שתמיד היה סובל מנעווען אין לסמוך ע"ז דודאי איכא אנשים בריאים שנחלו אח"כ בגדלותם ובפרט שהאשה ניסת לו מסתמא היה בריא, אך אולי קצת ספק איכא שאינו כלום להתיר אבל יש לסמוך שנתגרשה בגט והפטור נאבד ובפרט שמתה ולא היה צורך להו לשמרי וזה היה הטעם שכתבתי במברק (טעלעגראמא) שמותר לסדר לה קידושין.

ידיד,

משה פיינשטיין

סימן טז

אשה שבכתובת אמה איתא מתרכתא ואין ידוע כיצד נתגרשה, בני גיורת שנתגיירה בלא קבלת מצוות, בנים שנולדו מגיורת שנישאת לכהן, קדושין בביכ"ס דקאנסערוואטיוון

י"ד כסלו תשל"ז

מע"כ ידידי הרב הנכבד מאר שליט"א.

הגנני בזה לכתוב בקצור מה שנראה לע"ד בדברים שכתב לפי הסימנים שרשם, הנה בדבר שאלתו הראשונה כשבאה אשה להרשם לנישואין והיתה אמה מתחלה נשואה לאחר ונכתב בשטר הכתובה שכתב לה אביה מתרכתא, פשוט שאם היה המסדר קדושין רב שידוע שאין לסמוך על דבריה שודאי יש לנו לתלות שהיה לה שטר פטור לראיה שנתגרשה, וקבל הרב ממנה כשסידר הקידושין, ואם הוא איש בעלמא כחון רשמש יאולי אינו יודע כלל שאין להאמין להאשה עצמה צריך לחקור ולמצא את הרב שסידר הגט. ורק אם לא היה ידוע כלל שהיתה נשואה לשום אדם והיא אמרה שהיתה אשת איש ונתגרשה אצל דב פלוני נאמנת מדין הפה שאסר הוא הפה שהתיר אם איכא סיבה שאי אפשר לברר. ובכלל הדבר אם יש להתיר אשה שנתגרשה אצל רב שלא ברור יראת שמים שלו אבל הוא בשם רב חרדי, קשה לעגן בשביל זה כי כל

שרוחצת בים ובנהרות שליכא מדינא איסור כלל אלא למעלה בעלמא שודאי מועלת טבילה כזו שהיתה בלא כוונה, ומצד הסימנים הרי הוא כידוע שנטבלה האם דרך רחיצה אחר שהיה גלוי כלפי שמיא שראייה כבר לטבול כדלעיל.

ואף אם נימא דספירת ז' נקיים בעינן ספורים לפנינו ולא סגי במה שפסקה דמיה ז' ימים עיין בחו"ד סימן קצ"ו סק"ג, מ"מ זהו רק כשהיתה זבה בראיית ג' ימים ב"א יום ובוה"ז מונין לעולם ז' ימים נקיים אבל הרוב אינן זבות ונטהרה מדין התורה תיכף כשפסקה לראות ועברו ז' ימים מתחלת ראייתה שטרה זו אינה צריכה ידיעה כהא דספורים לפנינו שלכן במה שהיה גלוי כלפי שמיא שפסקה מלראות נטהרה בטבילה מן התורה ששוב ליכא שום פגם על הבת שלכן יש לסמוך אסימנים כדלעיל.

והנני וקנך אהבך ברו"ג,

משה פיינשטיין

סימן טז

בת אשה שנתגרשה מבעלה הראשון, שהי חולה במחלת שגעון, ע"י רב שהיה מגייר גרים בלא דקדוק

ד' כסלו תשל"ה.

מע"כ ידידי הרה"ג שליט"א.

הנה בדבר הבחורה שנרשמה לנישואין ומתוך החקירה של כתי"ה נודע שאמה שכבר אינה בחיים היתה נשואה מקדם לאחד שהיה חולה במחלת שגעון ר"ל, והשיגה גט ע"י רב אחד שהיה נחשב אצלכם לרב מקיל מפני שגיר גרים שלא כ"כ בדיוק, ואחיו של בעלה שנפטר זה לא כבר, ספר לאינשי שאחיו החולה התגרש מאשתו, ואבי הכלה שהוא איש פשוט אמר שהרב סודר הגירושין בא לביה"ח עם שני עדים ושאל להתחלה אם רוצה ליתן גט לאשתו והשיב שרוצה והחתים הרב את שני העדים על הניר שהכין, וחושש שמא לא היה זה אלא חתימה על נייר בעלמא וגט ממש לא סדר, הנה פשוט שזה שתנן בכורות דף ל' ע"א החשד על הקל אינו חשד על דחמור הוא אף לאינשי ת"ח שלכן מזה שמגייר גרים שלא בדיוק כדין לא נחשד בעניני גיטין שהוא איסור דא"א שלכן יש לנו לומר שסדר גט כדין ובביה"ח עשה רק כתבו ותנו ומנה סופר ועדים ושליח ואח"כ סדר את כתיבת הגט והנתינה להאשה, בביתו, ואבי הכלה שנשאה אח"כ לא ראה זה ואם ראה שכת מרוב השנים, וענין קבלת

כמוהו, וח"ו להרהר שנשאר בו טומאת בית אבות, וכל המקורות שהביא היינו באדם בלי תורה, אבל ברגע שבעל תשובה מקבל ע"ע עול תורה הכל פורח והולך והוא ככל ישראל. ובס' הל' הגר"א ומנהגיו הבאנו מהגר"א ז"ל שכל התיקונים והסיגופים לחייבי כריתות ומיתות ב"ד הם רק למי שאינו עוסק בתורה, אבל בעוסק בתורה מתכפר הכל ע"ש. (וע"ע באוה"ח (ויקרא כב, יא) שהביא מהזוה"ק דמי שלא זכה לנר"ו בהולדו יזכה לכך ע"י ההתעצמות בעסק התורה יעושה"ה). [נשוב מצאתי בספר "אורחות רבינו" שלמעשה החיר הקה"י לעשות השידוכים עם בני הנדה, שאם רואים שהוא יר"ש ובעל מדות טובות בעול תורה מוכח שתיקן עצמו ומביא המלקט שכן שמע בשם מרן החזו"א שהתיר].

הן אמת שאפילו בכשרים ומיוחסים יש ענין מיוחד של ייחוס, וכפי שקבלתי הענין שבעצם צדיקים מגיע להם פירות למעשיהם גם בעוה"ז רק שמוותרים על כך ומנכין להם מהנאת עולם הזה ומשלמין להם בבא, אבל הקב"ה לפעמים משלם כמתנה לצאצאיהם, וזכותם מועיל לכמה דברים, וע"כ היה כדאי להעדיף אותם, אבל נראה דרוב בעלי תשובה היום באמת יש להם שורש טוב רק שבדורות האחרונים ממש נתקלקלו, ויש גם להם מזכות אבות, וגם בתורה יש לו זכות עצמית שמכפר, ולכן בודאי אם מוצא מיוחס עדיף, וזכייה גדולה להשיג שידוך עם ייחוס, אבל לא לוותר על מעלות שהוא גדול בתורה ויראת ה' שהורה ובעל מדות.

ולפעמים בבעלי תשובה נענשין ח"ו גם בבניהם, אם הם ח"ו רשעים דרשעים נענשין בעוון אבותיהם הרשעים עד ד' דורות, אבל זה שייך לכל אחד, שאם אינו נזהר בחטא מסוים, וצאצאיו אינם נזהרים בזה נענשין גם בעווננו, ומאידך בצדיקים מועיל זכות אבות וכאמור ועושה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצוותיו, וזכות זה יש גם לבעל תשובה מאבי אבותיו ולמעלה, ובענינו אדרבה יש לו זכות רבה שהוא בעל תשובה, ובמקום שבעלי תשובה גמורים עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ולכן להלכה ולמעשה זכות אבות דבר גדול מאד, וכ"ש מול מי שפגום שנוצר בטומאת נדה שבזוה"ק מבואר רוב טומאתו, אבל אם החילוק רב במעלותיו בתורה ויראת שמים אין לוותר על הבעל-מעלות, ואין

להציע אחר ונקרא רשע, אבל באותם חוגים ששמעתי ובמיוחד באמריקא, שהבחור בעצמו נפגש עמה ואם מוצאת חן בעיניו רק אז ההורים מתערבים, ואין בפגישה קביעות, אין בזה איסור מדינא להציע אחר שעדיין לא נקבע דבר בפגישה לבד, ואף שנראה שדרך זו אינו דרך אבותינו, מ"מ לענין אם נקרא רשע כשמציע אחר נראה שאין בזה איסור כלל וכמ"ש, (ואולי יש למנוע משום "למען תלך בדרך טובים" שאף שאין איסור מ"מ לפנים משורת הדין ראוי למנוע).

סימן תרכז

שאלה: שידוך עם בעל תשובה בן תורה שהוא בן הנדה.

נשאלתי כמה פעמים בשידוכים אם להעדיף בן תורה שהוא בן הנדה, על בחור רגיל שלא הגיע למעלותיו של בעל תשובה רק שאינו בן נדה. ועיין בשערי תשובה לרבינו יונה שער ג' אות קכ"ה "ויש בחייבי כריתות אשר גורם לזרעו מוקש רע ושחיתות, לכד מאשר אחרית הזרע להכרית, והוא הבא על הנדה וההוא יקרא זרע מרעים, כי יהיה תו העזות על מצחו בעודו בחיים חיות וכו', ואוי לרשע רע כי שחת לו והכרת תכרת נפשו ונפש אשתו וזרעו בליעל כולו נכרת כו'.

ומצאתי בספר "קהלות יעקב" מהגר"י קניבסקי זצ"ל (בליקוטים ח"ד סימן ט"ו) שמצדד בזה, ואולי יותר טוב בבעלי תשובה מין במינו שרבו גם נשים בעלי תשובה, ומייתי ראייה דמדות רעות נמשך, מיבמות (עט). כדוד שפסל גבעונים שהם אכזריים לדורות שמדות רעות בירושה, ומביא עור מביצה (לב): "הני מערב רב קאתו" ומבואר שנמשך לדורות, רק מצדד שאולי כיון שצד אחד של האשה הוא כשר-הטומאה פוחת והולך, ומסיק לבסוף שאינו פוסק הלכה למעשה רק ההכרעה מוסר לחכמים מורי הוראה. ואני לא הגעתי למדה זאת להורות הוראות, אבל כתלמיד אני רואה דבריו תמוהין מאד, ופשיטא לי כביעתא בכותחא בלי צל של ספק, שאם בבעלי עבירה נכנס הטומאה עמוק ככל האברים, הלא התורה כאש לטהר כדאיתא בברכות (כב). שדברי תורה כאש, ע"כ בבן תורה שאני שיש כאן ליבון ויצאו כל המדות רעות שנשרשו בו ומתקדש בקדושת התורה שאין

ואין לו לדרוש ולחקור על העבר כשאין לו בזה כל תועלת, ולכאורה נפק"מ איזה כתובה של בתולה או לא, מאתיים או מנה. (ומיהו לענין כתובה ראה מש"כ בח"א סימן תשנ"ט).

ובדרשה ביארתי ענין ר"ה ויוה"כ, שבראש השנה עיקר העבודה היא מלכיות להמליך את הקב"ה, ואין לחטט על מה שעבר כל השנה אלא מקבל ע"ע לעתיד, ואחר כך כשוכה למלכיות ותיקן בעשרת ימי תשובה ביוה"כ, חוזר לתקן את שעבר בבקשת סליחה ומחילה, ואז הקב"ה רוחץ ומטהרו כמ"ש "לפני ה' תטהרו", וזהו הסבר הרמב"ם שבפ"א וידוי דתשובה (ה"א) מביא כיצד מ"ע וידוי דתשובה "אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשייתי כך וכך והרי נחמתי ובושתי במעשי ולעולם איני חוזר לדבר זה", הרי מפרש שקודם מתחרט על העבר ומתבייש ואחר כך מקבל ע"ע לא לחזור להחטא לעולם, אבל בפ"ב (ה"ב) מקדים שיגמור בלבו שלא יעשהו עוד והיינו להבא, ואח"כ מתנחם על העבר, ולכאורה דבריו סותרין זה את זה, רק שעיך המצוה באמת היא חרטה ואח"כ קבלה, אבל למעשה הדרך הנכון הוא קודם לשכוח מהעבר ולדבר רק על העתיד, וכשתיקן העתיד חוזר לשעבר והוא בעל תשובה גמורה, וע"י בשע"ת שער א' בעיקר השני שכ' כן לאיש שהיה חוטא פעמים רבות שכך היא דרך תשובתו, וכיון שאנו כולנו חולים ע"כ הדרך הנכון קודם לשכוח חטאת נעורים ולהשתדל לתקן לעתיד, וכשהצליח לתקן חוזר להתחרט על חטאיו, ולכן בפ"ב שמפרש הדרך למעשה מקדים העתיד והיינו כמ"ש.

סימן תרכט

שאלה: בעל תשובה זינה עם פנויה וחזרו בתשובה ושואל אם מצוה עליו לישאנה.

הנה בתורה מפורש דיני אונס ומפתה, באונס חייב לישאנה וגם ליתן קנס, ובמפתה חייב בקנס ואינו חייב לישאנה, אבל אם נשאה נפטר בכך מהקנס, אמנם הפסוק מידי רק בנערה בתולה או קטנה, אבל כאן בכוגרת לא מצינו האי מצוה בקרא, אבל בראשונים בסוגיא דיבמות דף כד: מפורש שאם טימא אותה אף ברצונה גם בכוגרת ילפינן מאונס שמצוה

דין את האדם אלא לפי מעשיו באותה שעה, ויראה ממנו (מהבעל תשובה) דור ישרים מבורך, רק יש לדון בכל מקרה לגופו, שלפעמים קשור הוא בקשר חזק עם משפחתו עד היום וזה עלול להזיק, ע"כ אין לדיין אלא מה שעניו רואות, וכדאי תמיד להתייעץ ולהתברך מת"ח וצדיק ואז יזכה לאור גדול. (ולפעמים נראה כעין חילול השם להתחתן עם חתן שהוריו (המחותנים) הם רשעים גמורים, ואין לדיין אלא מה שעניו רואות וכהנ"ל).

סימן תרכח

שאלה: משתדך עם בעלת תשובה אם חייב לשאול ולברר אם זינתה.

בחורה שזינתה עם כשר אף כשהיא נדה, אמנם עברה עבירה חמורה, אבל לא נפגמה לנישואין ומותרת גם לכהן, ושם זנות דפגום גם בישראל האמור בקידושין (עו:): מיירי זונה באיסורי כהונה או בפסולין וכ"ש בזונה כשמה דהיינו אשת איש שזינתה, אבל לא בפנויה אף שהיא נדה כמבואר באהע"ז סי' ב', וע"כ אם היא עכשיו בעלת תשובה ויש לה מעלות נשגבות, שמשום כך רצונו לבנות עמה בית, אין אני רואה מקור שימנענו מלישאנה אם זינתה, ולשאול אותה ולביישה אף שבלאו הכי חושב לישאנה, לדעתי אין בזה תועלת וגם מבייש בת ישראל.

ומאידיך גיסא אם ענין זה קובע אצלו, ובזינתה רואה זה כמקח טעות, (עיין באחרונים שדנו בזה, ובתוס' כתובות י"ד"ה חזקה) כודאי צריך לברר בירור גמור אצל משפחתה או אצלה את המצב, ולדעתי תלוי באשה שאם היא מופלגת בצניעות ודאי תיקנה פריצותה, ואין לו לחשוש אם רוצה להתחתן עמה כבעלת תשובה, אבל אם רק מקבלת ע"ע להיות דתית, ועדיין לא הוכיחה עצמה, וכ"ש כשלא למדה כדי הצורך, א"כ עלולה להפריע לו, שקשה לה להתרגל לחיי קדושה עמו כנהוג בעם ישראל, כה"ג ידרוש ויחקור היטב על מצבה.

סוף דבר בירר שהיא באמת מופלגת בצניעות, הלוא מבואר ברמב"ם (רפ"ג מהלכות דעות) שבמקום שאדם נכשל צריך להתחיל, הדין כמ"ש כיון שראויה לו עכשיו, ונתברר לו שהיא מופלגת בצניעות ומצאה ראויה לו יבנו בס"ד בית נאה עם חיי קדושה וטהרה,